

การพัฒนาคุณภาพวารสาร ในประเทศไทย

13 กุมภาพันธ์ 2569 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์
@sonamsangbo

ถาม: เสรีภาพทางวิชาการ”
ในการเผยแพร่ผลงานวิชาการควรมีขอบเขตอย่างไร จึงจะไม่ขัดกับหลักเกณฑ์มาตรฐานของวารสาร?

ตอบ: คำถามแรกพอเริ่มถาม ก็ไม่ควรพูดเรื่อง “ขอบเขต” ของเสรีภาพมั๊ย?

ควรถามว่า “เสรีภาพทางวิชาการ” คืออะไรกันก่อน แล้วถามอีกว่า มันสำคัญอย่างไร ขาดไม่ได้ในบริบทของมหาวิทยาลัย หลักสูตร การวิจัยอย่างไร

แล้วเสรีภาพทาง วิชาการคืออะไร

“Academic freedom is the freedom of a teacher or researcher in higher education to investigate and discuss the issues in their academic field, and to teach and publish findings without interference from administrators, boards of trustees, political figures, donors, or other entities. Academic freedom also protects the right of a faculty member to speak freely when participating in institutional governance, as well as to speak freely as a citizen.”

<https://www.aaup.org/issues-higher-education/academic-freedom/faqs-academic-freedom>

Academic freedom is essential because it fosters the independent, uninhibited pursuit of truth, allowing scholars and students to research, teach, and debate ideas—even controversial ones—without fear of censorship, institutional, or political retaliation. It is foundational for advancing knowledge, promoting societal innovation, safeguarding democracy, and defending the autonomy of higher education institutions.

https://www.eua.eu/images/publications/Publication_PDFs/Academic_freedom_principles.pdf

ตัวอย่างของการไม่มีเสรีภาพทางวิชาการ

- อาจารย์จะสอนเรื่องอะไร ต้องส่ง syllabus ไปให้กระทรวง อว. ตรวจสอบ ถ้า syllabus ผ่านการตรวจสอบแล้ว ต้องสอนตามนั้น เกิดไปสอนนอกเรื่อง อาจติดคุก
- อาจารย์จะไปเสนอผลงานในการประชุมต่างประเทศหรือในประเทศ ต้องให้กระทรวง อว. อนุมัติหัวข้อก่อน
- อาจารย์จะทำวิจัยเรื่องนี้ๆ ต้องส่งข้อเสนอ (proposal) ไปให้กระทรวงพิจารณาอนุมัติ ถึงจะเริ่มทำวิจัยเรื่องนั้นๆได้ ถึงไม่ได้ขอเงินใคร ก็ต้องส่งไปให้พิจารณา
- การทำงานวารสาร นอกจากกอง บก. จะดูเรื่องคุณภาพของเนื้อหาแล้ว ยังต้องดูว่า “อุดมการณ์” (ideology) ของบทความ เข้ากันได้หรือสนับสนุนอุดมการณ์ของรัฐบาล มั้ย

คำถามต่อเนื่อง: เรามีเสรีภาพในการผลิต งานที่ไม่มีคุณภาพมั๊ย?

ตอบ: มีได้แน่นอน แต่เราไม่มีเสรีภาพในการใช้งานที่ไม่มีคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานหรือการเลื่อนตำแหน่งงานในมหาวิทยาลัย

เสรีภาพทางวิชาการที่พูดถึงข้างต้น ไม่รวมถึงเสรีภาพในการผลิตงานที่ไม่มีคุณภาพ แล้วเอาไปรับการปกป้องจากหลักเสรีภาพวิชาการ (อันนี้คือโกง)

แล้วอะไรตัดสิน คุณภาพ?

หลักสำคัญที่สุดได้แก่กระบวนการ
peer review หรือตรวจสอบโดย
นักวิชาการในสาขาวิชาเดียวกัน ที่
รู้เรื่องที่ตัวเองอ่าน

วารสารวิชาการมีไว้ เพื่ออะไร?

มีไว้เพื่อเสนอความรู้ ที่ได้รับการ
ค้นพบหรือสร้างขึ้นใหม่ ทำให้
มนุษยชาติมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

(แต่จะเป็นอย่างนี้ได้ งานต้องมี
คุณภาพ - เรื่องนี้แบบนี้ไม่ควร
ต้องย้ำกันหลายรอบ)

แล้วเกี่ยวกับเกณฑ์ คุณภาพของวารสาร อย่างไร?

เกณฑ์คุณภาพของวารสารมีสองแบบ

1. เกณฑ์การผลิต (วารสารใช้กระดาษอะไร ใช้ฟอนต์อะไร อ่านง่ายมั๊ย เย็บเล่มทนทานมั๊ย ฯลฯ)
2. เกณฑ์คุณภาพบทความ (ที่เราพูดกันคือเรื่องนี้)

ดังนั้น เสรีภาพทางวิชาการจึงไม่ขัดกับ
เกณฑ์คุณภาพวารสาร เพราะในบริบทของ
งานของมหาวิทยาลัย เราพูดถึงเสรีภาพใน
การผลิตงานที่มีคุณภาพเท่านั้น

From the TCI website

The TCI Centre started from a curiosity of the TCI Head, Prof Dr. Narongrit Sombatsompop, a professor in Materials Technology of King Mongkut's University of Technology Thonburi (KMUTT), when he received the Young Scientist Awards from the Foundation for the Promotion of Science and Technology under the Patronage of His Majesty where he had a chance to meet with executives of the Thailand Research Fund (TRF) in 2000. The TRF executives, including Prof.Dr. Vicharn Panit, Prof.Dr. Wichai Boonseang, Prof.Dr. Yodhathai Thebtaranonth, Prof.Dr. Yongyuth Yuthavong, Prof.Dr. M.R. Jisnuson Svasti, et al, mentioned that now Prof. Dr. Narongrit Sombatsompop won the Awards, the coming articles should publish only in journals that had high impact factor. Prof Dr. Narongrit Sombatsompop was very interested in learning more about the impact factor in terms of, for example, what it was, how to produce it, how it affected quality of articles, and was the Thai journals had any impact factors? Therefore, he set up a research team to carry out this particular research project and wrote a proposal, entitled "Assessment of Citation Impact Factor Indexes for Thai Academic Journals" asking for funding from KMUTT in 2001.

From the TCI Website

The main objective of the research project was to produce the Thai Journal Impact Factor (JIF), the Journal Immediacy Index (J-II), and the Cited Half-Life of Thai journals by using the same calculation methods as those introduced by the Institute for Scientific Information (ISI). This was the first time in Thailand to have systematic method for calculating the impact factors for Thai academic journals. The sampling group was 68 academic journals published during year 1996-2000. All required information, such as journal titles, articles, references in each article, were gathered and calculated manually. The research found that the average JIF was 0.069 which implied that a Thai article had a chance to be cited only 0.069 times and that the Thai J-II was only 0.063 which was very low. It, therefore, could be concluded that most Thai articles were seldom cited or used. This research findings triggered research institutes and universities to review the cost effectiveness of the investment in producing national journals and, at the same time, for decision making if more journals were needed. The revealing of the research findings could be mentioned as opening the drawer to show the public the journal citation records for the first time in Thailand which in turn encouraging the movement for better quality.

TCI #4

สร้าง "International Gate way"

TCI #5

ร/ง "Academic and Social Responsibilities"

